

Henk van der Scheer reist door de groene omgeving en nam een kijkje in de Veenkoloniën en

De Gronings-Drentse Vee

Boven: het Stadskanaal

Onder: fabrieksaardappelen worden aangeaard

Rechts: stalletje op het bijenpark Stadskanaal
(foto's Henk van der Scheer)

Tot in de 17^e eeuw was dat gebied vrijwel onbewoond. Alleen langs de rand werd wat turf gewonnen. Sindsdien is alle turf afgegraven. Nu is het een landschap van strakke lijnen, met lintbebouwing langs deels al weer gedempte kanalen en zo plat als een dubbeltje. In de zomer zo ver het oog reikt aardappelenvelden, granen, maïs en suikerbieten. Het gebied lijkt leeg voor bijen. Toch wonen er imkers.

Ontstaan

Een ijstijd zorgde lang geleden voor het plateau van Drenthe, zandruggen waaronder de Hondsrug en het toen brede Hunzedal. Later raakte het dal bedekt met zand en daarna met toendra's. Toen het ongeveer 9000 jaar geleden weer wat warmer werd, ontwikkelden zich moerassen met daarin veenmos. Dat groeide uiteindelijk over de zandruggen heen en vormde een uitgestrekt hoogveengebied, vanaf de Hondsrug tot aan de Eems in het oosten en de Dollard in het noorden: het Boertangerveen.

Ontginning en vervening

In de 16de eeuw nam de vraag naar turf explosief toe en kwam het hoogveengebied op grotere schaal in productie, eerst aan de Groningse kant. In 1594 werd het gewest Stad en Lande gevormd en werd een groot deel van het hoogveengebied bezit van de stad Groningen. Die nam de regie bij het in productie brengen van het grootste hoogveencomplex in Nederland.

Om ook het Drentse deel te kunnen afgraven moest duidelijkheid komen over de grens tussen de gewesten Drenthe en Groningen. Twee eeuwen eerder had landmeter Johan Sems een naar het zuidoosten aflopende kaarsrechte lijn als grens getekend, de zogenaamde Semslijn, maar die werd niet door alle partijen erkend. In 1800 kwam men tot een overeenkomst, maar pas op aandringen van koning Willem I werd die - en daarmee ook de grens - daadwerkelijk van kracht. Daarna kon het Stadskanaal, d.w.z. het kanaal van de stad Groningen, met handkracht worden gegraven en begon de grootschalige turfwinning. Naar het Drentse gebied groef men kanalen vanuit en haaks op het Stadskanaal, de zogenaamde Drentse 'monden' en weer haaks op die monden de zogenaamde wijken. Die dienden aanvankelijk voor afwatering van het veen maar later ook als vaarwegen voor afvoer van turf. Vaak groef men dubbele monden op ongeveer 200 meter afstand van elkaar

sprak er met imkers.

veenkoloniën

met daartussen bewoning van de landarbeiders en neringdoenden. Die indeling werd later benut om boerderijen aan de 'buitenkant' van elk stel kanalen te bouwen met de landerijen daarachter: een agrarisch gebied met kaarsrechte, nu veelal gedempte watergangen en wegen met lange lintbebouwing.

Vooruitziende blik

Stad Groningen had een vooruitziende blik en liet al in de eerste contracten bepalingen opnemen dat de vervener naderhand moest zorgen voor het in cultuur brengen van de overblijvende grond. De bovenste veenlaag (40-50 cm), het zogenaamde bonkveen (ongeschikt voor turf), werd opzij gelegd en later met het zand vermengd tot dalgrond. Ook kreeg deze relatief arme grond als eerste recht op de organische mest die de stad produceerde.

In de Napoleontische tijd werden de Veenkoloniën opgedeeld in gemeenten en was de stad Groningen niet langer openbaar bestuurder van het hele gebied. De stad had echter uitgestrekte bezittingen verworven kon daardoor ook zonder 'heer'lijke rechten nog steeds grotendeels bepalen welke ontwikkeling het gebied zou doormaken.

Imkers in de veenkoloniën

Op parkcamping 'de Paardetange' in Buinerveen (gemeente Borger-Odoorn) ontmoetten mijn vrouw en ik, als caravankampeerders, imker Wim Windt. Willie, de vrouw van Wim, is ook gediplomeerd imker, maar laat het bijhouden over aan Wim. Zij runt de camping en hij heeft op het achterste stuk van de camping zijn bijen staan. Wim is natuurliefhebber en imkert al sinds het begin van de zeventiger jaren, eerst in Steenwijk en nu op de camping in Buinerveen. Die camping is een mooi drachtgebied met ruim 180 verschillende soorten bomen, struiken en wilde planten, aangevuld met lindebomen langs de straat. Op advies van Wim zijn die aangeplant door de gemeente. Met dat soort adviezen heeft hij ervaring omdat hij na een loopbaan als leraar wis- en natuurkunde beleidsmedewerker werd bij de gemeente Stadskanaal. Schuin tegenover de camping woont imker Gé Hoogerwerf, voorzitter/secretaris van de NBV-afdeling Stadskanaal. Sinds Wim een paar jaar geleden aftrad als secretaris vervult Gé een dubbele bestuursfunctie. Gé is net als Wim gepensioneerd. Hij was jarenlang chef bij de rijkspolitie in diverse gemeenten en begon pas na zijn pensionering met imkeren.

Met beide heren spreek ik op een avond in een blokhuut op de camping over het imkeren en het wel en wee van de afdeling. Die is in 1946 opgericht en telt nu 21 leden. Jaarlijks zijn er 3 à 4 bijeenkomsten, waaronder één met een gezellige barbecue.

Bedrijfsvoering

Gé en Wim winteren jaarlijks ongeveer acht volken in en zetten die tijdelijk of permanent ook op het bijenpark in Stadskanaal. De gemeente heeft dat ter beschikking gesteld en daar staan meerdere bijenstalletjes waar leden hun volken kunnen plaatsen. Het geheel ligt in een min of meer natuurlijk bosgebied met veel drachtplanten. Als tegenprestatie verwacht de gemeente dat leden van de afdeling voorlichting geven aan bezoekers en dat ze op scholen vertellen over het bijhouden. Het bezoek op het park valt echter tegen; wel vertelt Gé op basisscholen over zijn hobby.

Gé gaat soms naar het koolzaad bij Blijham in de provincie Groningen en naar de heide in het Buinerveld en het Molenveld bij Exloo, verder blijven de bijen bij huis. In de Veenkoloniën moeten ze het vooral hebben van dracht in de lintbebouwingen en witte klaver in de berm en mogelijk in juli ook van perzikkruid als onkruid in de aardappelvelden. Jaarlijks oogsten Gé en Wim elk ongeveer 350 potjes honing.

Gé en Wim 'Aalsteren' in houten spaarkasten en kunststof Segebergers met daarnaast de nodige 6-rammers voor vegers. Wim heeft Carnica's. Een paar jaar geleden kreeg hij te maken met AVB in zijn volken, maar dat is toen naar tevredenheid opgelost in overleg met de regionale bijengezondheidscoördinator. Beide imkers bestrijden varroa in april (voor het honingseizoen) en in augustus (na de honing oogst) met Hive Clean, een waterige oplossing met daarin suiker, citroenzuur, propolisextract, etherische oliën en oxaalzuur zit. Dat wordt in twee weken tijd driemaal tussen de raten gedruppeld. In de winter verdampen ze oxaalzuur en vallen er maximaal honderd mijten per volk. Abnormale wintersterfte treedt niet op.

Besluit

"Het gebied lijkt leeg voor bijen, maar toch wonen er imkers met hun bijenvolken", schreef ik. Dat blijkt mogelijk door per stand een beperkt aantal volken te houden. Het bijenpark in Stadskanaal is dan ook een uitkomst voor de imkers in dit gebied.